

MITEN EDISTETÄÄN VANHUSTYÖN VETOVOIMAA?

Terveyspoliittinen seminaari 26.10.2019

Mervi Flinkman, sh, TtT, Työvoimapoliittinen
asiantuntija, Tehy ry

TYÖVOIMAN TARVE KASVAA TULEVAISUUDEN VANHUSPALVELUISSA

- Vuonna 2018 tehostetussa palveluasumisessa työskenteli yhteensä 29 600 hoitajaa.
- Kotihoidossa työskenteli 21 500 hoitajaa.
- Eli vanhuspalveluissa työskenteli yhteensä noin **50 100 työntekijää.**

Henkilöstörakenne tehostetussa palveluasumisessa/2018

Henkilöstörakenne 2018, osuus kaikista vakansseista (THL)

- lähihoitajat ja perushoitajat 74 %
- sairaan- ja terveydenhoitajat 8,4 %
- esimiehet ja tiimivastaavat 4,7 %
- hoito- ja laitosapulaiset 3,7 %
- hoiva-avustajat 2,6 %
- virike/askarteluohjaajat tms. 0,3 %

- Kun/jos mitoitus nousee 0,7 tasolle, niin vuonna 2030 ympärivuorokautisissa palveluissa työskentelisi 48 600 hoitajaa. Lisäys = 19 000 työntekijää.
- Kotihoidossa työskentelisi asiakasmäärän kasvun vuoksi 30 600 hoitajaa. Lisäys = 9 100 työntekijää.
- Vanhuspalveluissa työskentelisi vuonna 2030 yhteensä = **79 200 työntekijää.**
- Työntekijämäärän lisäys olisi vuoteen 2013 mennessä noin **30 000.**

(Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Vanhuspalvelulain muuttamisesta 10/2019)

Työntekijöiden eläköityminen vanhustyössä

- Keva: 37% kaikista kuntien lähihoitajista ja 30% sairaanhoitajista eläköityy vuoteen 2030 mennessä.
- Eläketurvakeskus: yksityisellä sektorilla lähihoitajista eläköityy 32% ja sairaanhoitajista 33% samassa ajassa.
- On arvioitu, että ikääntyneiden palvelujen nykyhenkilöstöstä eläköityy lähes 15 000 lähi- ja sairaanhoitajaa vuoteen 2030 mennessä.

(Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Vanhuspalvelulain muuttamisesta 10/2019)

Työntekijöitä pitäisi rekrytoida ikäihmisten palveluihin lisää noin **45 000** seuraavan kymmenen vuoden aikana

- miten voimme onnistua tässä haasteessa?

TYÖVOIMATILANNE IKÄIHMISTEN PALVELUISSA VUONNA 2019

Ammattibarometri / TOP 15 / työvoimapula

Syyskuussa 2019
työvoimapula-ammattit:

- 7. sairaanhoitaja- ja terveydenhoitaja
- 8. lähihoitaja

TOP 15 PULAA

■	Sosiaalityön erityisasiantuntijat - (2635)
■	Lastentarhanopettajat - (2342)
■	Toimisto- ja laitossiivoojat ym. - (9112)
■	Kuulontutkijat ja puheterapeutit - (2266)
■	Yleislääkärit - (2211)
■	Ylilääkärit ja erikoislääkärit - (2212)
■	Sairaanhoitaja ja terveydenhoitaja - (3221)
■	Lähihoitajat - (5321)
■	Puhelin- ja asiakaspalvelukeskusten myyjät - (5244)
■	Ravintola- ja suurtaloustyöntekijät - (5120)
■	Myyntiedustajat - (3322)
■	Hammaslääkärit - (2261)
■	Erityisopettajat - (2352)
■	Psykologit - (2634)
■	Kotiapulaiset ja -siivoojat - (9111)

Työttömien reserviä ei ole - täystyöllisyys

- Tehyläisten työttömyysaste noin **1,5 prosenttia**.
- Kuukausitasolla noin 3000 edunsaajaa. Kokonaan työttömänä noin puolet.
- Tammi-heinäkuussa 2019 työttömyysetuutta on saanut 4 900 tehyläistä. Viime vuonna 5 500.
- Työttömyyskorvauksen saajia tänä vuonna melkein 15 prosenttia vähemmän kuin 2018.
- Määrällisesti eniten työttömiä Uudellamaalla. Suhteessa taas eniten Lapissa ja Keski-Suomessa.

Osa työttömistä hoitajista hakee muuta työtä

- Lähihoitajan koulutuksen saaneista työnhakijoista 81 % ilmoitti hakuammatikseen ”hoivapalvelun ja terveydenhuollon työntekijät”, joka vastaa lähihoitajan ammattia.
- Sairaanhoitajan koulutuksen saaneista työnhakijoista 80 % ilmoitti hakuammatikseen ”terveydenhuollon asiantuntijat”, joka vastaa sairaanhoitajan ammattia.
- = joka viides lähi- tai sairaanhoitajan koulutuksen saanut työnhakija hakee jotakin muuta kuin koulutuksensa mukaista työtä.

KOULUTUSMÄÄRIEN LISÄÄMINEN?

Lähihoitajakoulutuksen suosio laskenut

- **Hakijamäärä on laskenut.**
- Keväällä 2019 lähihoitajaopintoihin haki alle 8 600 ihmistä.
- Lähes 4 600 hakijaa vähemmän kuin viisi vuotta sitten.
- Vuonna 2019 lisätty 500 opiskelijavuotta, erityispainotuksena vanhuspalvelut.
- Opiskelijoita lähihoitajakoulutukseen myös jatkuvan haun kautta.

• <https://www.ilkka.fi/uutiset/kotimaa/lahihoitajakoulutukseen-hakevien-nuorten-maara-on-pudonnut-tuhansilla-viidessa-vuodessa-1.3007795>

• https://minedu.fi/artikkeli/-/asset_publisher/opetusministeri-grahn-laasonen-kaynnistaa-tiekartan-valmistelun-hoitajien-koulutusmaarien-lisaamiseksi-500-lahihoitajaopiskelijaa-lisaa-5-miljoonaa-sa

Sairaanhoidajakoulutus

- Vuonna 2018 aloituspaikkoja oli **4 142**.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntänyt yhteensä noin viisi miljoonaa euroa koulutuksen aloitusmäärien lisäämiseen vuoden 2020 opiskelijavalinnoissa.
- Yhteensä noin 180 aloituspaikan lisäys.
- Määräaikainen rahoitus on myönnetty 15 ammattikorkeakoululle alueellisen työvoimatarpeen perusteella. Eniten Laurea (25), Savonia (20) ja Metropolia (15).

Tutkinnon suorittaneiden määrä vuodessa

Ammattiryhmä	Valmistuneiden määrä / vuosi
Lähihoitaja (vuosi 2018)	10 869
Sairaanhoidtaja AMK (vuosi 2018)	3 509
Sosionomi (vuosi 2018)	2 300
Geronomi (vuosi 2018)	159
Fysioterapeutti AMK (vuosi 2016)	534

- https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2017/2017_d2_tehy_tilastoina_id_9565.pdf
- <http://www.arene.fi/ajankohtaista/30-000-valmistui-ammattikorkeakouluista-vuonna-2018/>
- Tehy tilastoina 2017

-
- Vuoden 2010-2017 välillä vanhustyön osaamisalaopinnot suorittaneita lähihoitajia on valmistunut vuosittain n. 1 300-1 450.
 - Lisäksi sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisalaopinnot suorittaneita lähihoitajia n. 2 500-3 500 vuosittain ko. ajanjaksolla.
 - Eli ikäihmisten hoitoon sopivista osaamisaloista valmistuu yht. n. **3 800-4 900 lähihoitajaa/vuosi.**

(Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Vanhuspalvelulain muuttamisesta 10/2019)

Haasteet koulutusmäärien lisäämisessä

- Pelkkä koulutuspaikkojen lisääminen ei ratkaise vanhuspalvelujen työvoimatarvetta.
- On lyhytnäköistä lisätä koulutusmääriä, jos koulutettu hoitohenkilöstö ei pysy sote-alalla.
- Nuoret ikäluokat pienenevät ja työvoimaa tarvitaan myös monelle muulle alalle.
- Tutkinnot ovat laaja-alaisia. Mikään ei takaa vastavalmistuneen rekrytoitumista juuri vanhustyöhön.

ALALTA LÄHTENEET TAKAISIN?

Sote-tutkinnon suorittaneet, työskentelevät muualla kuin sote-toimialalla

Ammattiryhmä	Työllisiä	Muilla kuin sote-toimialoilla toimialoilla
Sairaanhoitaja, terveydenhoitaja, kätilö	80 622	7 576 (9 %)
Lähihoitaja (sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneet. Perushoitaja/apuhoitaja, lastenhoitaja, päivähoitaja, kodinhoitaja ym.	83 400 64 230	22 127 (15 %)
Sosionomit	29 260	5 940 (20%).
Fysioterapeutit	11 255	2 321 (21%)

- THL tuottanut syksyllä 2019 arvion alan ulkopuolella työskentelevistä henkilöistä, joiden viimeisin tutkinto on lähihoitaja, perushoitaja, apuhoitaja, kodinhoitaja tai sairaanhoitaja.
- Lukumäärä vaihtelee tilastosta riippuen **6 800-9 700** välillä = noin 5% työvoimasta.
- Arviossa on alalla työskenteleväksi laskettu myös sellaiset ammatit, joista on katsottu hyötyä ko. tutkinnosta/koulutuksesta olevan, vaikka ei työskentelisi sote-toimialalla (esim. lähihoitaja koulunkäynnin avustaja).
- Luokittelusta johtuen luvut alan ulkopuolella olevista ovat pienemmät kuin THL:n aikaisemmin laskemat (2014).

- Ei ole tutkittua tietoa siitä, kuinka moni voisi palata sote-alalle ja millä keinoin alalta lähteneitä voitaisiin houkutella takaisin.
- Perehdytystä ja täydennyskoulutusta tarvitaan, mikäli hoitaja on ollut pidempää pois alalta.

TARVITAAN VETOVOIMAA JA
PITOVOIMAA VANHUSTYÖHÖN

Henkilöstömitoituslainsäädäntö lisääsi vanhustyön vetovoimaa

- Vähimmäishenkilöstömitoitus 0,7 tulisi voimaan 1.8.2020.
- Siirtymäaikana voitaisiin alittaa, jos hoidon laatu hyvää, mutta ei kuitenkaan alle 0,5.
- 1.4.2023 alkaen henkilöstömitoitus 0,7 kaikissa yksiköissä.
- Välillistä työtä (siivous, pyykinpesu ja ruuanlaitto) ei enää laskettaisi mukaan henkilöstömitoitukseen 1.8.2019 lähtien-
- Sairaanhoidajatyövoimaa tulisi olla riittävästi käytössä.
- Lainsäädäntö selvä signaali siitä, että henkilöstömäärä lisääntyy ja osaamista pystyy hyödyntämään täysimääräisesti.

Keinoja turvata riittävä hoitajamäärä/mitoitusjaosto, STM

- Päivitetään työttömänä tai muuten työstä/alalta poissa olleiden ammatillista osaamista.
- Rakennetaan erilaisia työllistymisreittejä.
- Selvitetään mahdollisuudet hyödyntää työperäistä maahanmuuttoa.
- Lisätään alan houkuttelevuutta esimerkiksi parantamalla työssä kehittämis- ja etenemismahdollisuuksia.

Keinoja turvata riittävä hoitajamäärä/mitoitusjaosto, STM

- Otetaan käyttöön alueellisia varahenkilöstöjä > yksityiset että julkiset palveluntuottajat voisivat hyödyntää työvoimatarpeisiin.
- Otetaan käyttöön uutta teknologiaa > vähentäisi rutiininomaista työtä ja parantaisi siten työn mielekkyyttä.
- Lisätään mahdollisuuksia omaan työhön vaikuttamiseen esimerkiksi ottamalla käyttöön itseohjautuvia tiimejä.

(Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Vanhuspalvelulain muuttamisesta 10/2019)

Vanhustyön vetovoima/väitöstutkimus

- Sairaanhoidajaopiskelijoiden kiinnostus iäkkäiden hoitamiseen työurana oli vain kohtalaista.
- Kiinnostusta lisäsi, jos: 1. opiskelijalla oli aikaisempaa työkokemusta hoitotyöstä, 2. hän oli osallistunut iäkkäiden hoitotyön opetukseen tai 3. opiskellut aiheesta lisää itsenäisesti.
- Tutkimuksessa opiskelijoille järjestettiin koulutusviikko, jossa yli 70-vuotiaat henkilöt toimivat ikääntymisen asiantuntijoina kouluissa järjestetyillä tunneilla.
- Koulutusviikolle osallistuneet opiskelijat olivat kiinnostuneempia iäkkäiden hoitamisesta ja heillä oli myönteisemmät asenteet ikäihmisiä kohtaan.

Tehyn lääkkeet vanhustyön hoitajapulaan

- Palkkatasoa parannettava.
- Työolosuhteita kehitettävä.
- Turvattava riittävä henkilöstön määrä.
- Lisättävä urakehitysmahdollisuuksia.
- Mahdollistettava hyvä johtaminen ja esimiestyö jokaisessa yksikössä.

*Kiitos ja hyvää
syksyn jatkoa!*